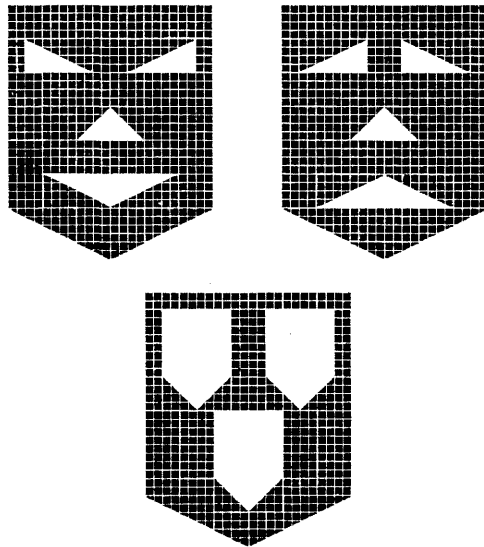

25 SENTI * HIND 20 SENTI
KAVAGA
Nr. 1
OHES

TÖÖLIS- TEATER

III AASTAKÄIK

TEATRIKUNSTI AJAKIRI

jalanõud on

- **ilusad,**
- **mugavad,**
- **vastupidavad**

Sisu:

	lk.
<i>Nigol Andresen.</i> KAKS TAMMSAARE DRAMATISEERINGUT	3
<i>Bernhard Linde.</i> 25 AASTAT VARSSAVI „POOLA TEATRIT“	9
<i>Juhani Tervapää.</i> JUSTIINAST JA AVATUD USTEST NING AKENDEST	15
<i>Bernhard Linde.</i> PRAHA RIIKLIKKUDE TEATRITE KUNSTILINE JUHATAJA — PROFESSOR DR. OTOKAR FISCHER — IN MEMORIAM	20
* * * MIS UUDIST ALGAVAL HOOAJAL?	23
* * * TÖÖLISTEATRI MÖÖDUNUD HOOAEG	24
* * * HINNANGUID EESTI TEATRILE JA TÖÖLISTEATRILE	25
* * * LUGUSID NÄITESEINTE TAGANT JA EEST	27

Teatrikunsti ja kirjanduse ajakiri „**Töölister**“. Väljaandja: Tallinna Töölisteri ühing. / Vastutav toimetaja: JOHANNES PÖLD-ROOS. / Tegevtoimetaja KARL FREIBERG. / Ilmub kuus korda aastas. Tellimishind 75 senti aastas, üksiknumber 20 senti. / Toimetuse ja talituse aadr.: Tallinn, Sakala 6, telefon 312-00. / Toimetaja kõnetunnid kella 10–12, telefon 315-33

Nigol Andresen

Kaks Tammsaare dramatiseeringut

Eesti Haridusliidu kirjastusel ilmus läinud aastal Andres Särevi kaks dramatiseeringut A. H. Tammsaare romaanidest, mõlemaid juba seni üle maa edukalt lavastatud: Kõrboja peremees ja Andres ja Pearu. Nagu lisaks on A. H. T. kahele draamateosele ta kahe romaani lavavormilised tõlked. On küll kumbagi lavastuste puhul korduvalt ka dramatiseeringuid hinnatud, tahaksime puudutada veelgi kumbagi neist.

Romaan Kõrboja peremees on lausa erandlik eesti kirjanduses. Enam kui eesti romaan tavaliselt algatab see probleeme; teravamalt kui ükski teine teos eesti kirjanduses esitab see romaan tugeva isiku elusaatuse, ja pealegi Eesti külaolukordade kitsastes raamides. Ja dramaatiline pingeline ei vähene talupoegliku ümbruse piiratusest, pigemini see suureneb otse selle tõttu. Kaks peakuju: Katku Villu ja Kõrboja Anna, kõigi teiste jäädess kõrvalosadeks, isegi vähetahtsaiks objektiosadeks. Romaan täis instinkte ja kirgi, täis elujõudu ja traagikat, ürgset jõudu ja tundelist romantikat.

Kui romaani Kõrboja peremehe dramaatiline pingeline on otse võrdne vanakreeka tragöödia pingega, romaani traagiline lõpp ja monumentaalselt rahulik epiloog väärt suurt draamat, siis ei esita romaan vormilt ometi kuigi palju dramatiseerimise-eeldusi. Mida autor kujutab, seda ei saa samas konstruktsioonis lavaliselt esitada. Kõrboja peremees võib anda küll draamasüžee, ta ei võimalda aga romaaniarengule truud dramatiseeringut. Selleks seob autor kumbagi kangelast liig palju ümbritseva loodusega, lauseb tunda neid looduse lahutamatu osadena, esitab loodust ennast liig dünaamilisena, et draamavormis esitatud inimeste dünaamikas see võiks väljenduda.

Andres Särev küllap on käinud selle romaani puhul paratamatut teed: ta on loobunud romaanis antud arengust ja ehitanud täiesti uue drama.

Kes teab, oleks leidunud teisigi vormilisi lahendusi dramaavormis. Drama algus oleks võimaldunud kas inimesetapmisega (Villu-Eevi suhe) või silmakaotamise stseeniga (Villu-Anna suhe). Praegune dramatiseering algab igatahes romaani algusega ja lõpeb

romaani lõpuga — see teeb paratamatuks jällegi endiste olukordade jutustamisi dialoogides.

Romaani ja drama kandepindadel on tunduv vahe. Oli romaan õieti ühe kangelasega, kusjuures teadagi teatud teguritena esineb Eevi minevikuga ühenduses, praegu hoopis passiivselt, Anna seevastu praegu aktiivsena, kes aitab kujundada Villu saatuse lõppu, siis dramatiseerija on nõjatanud kogu drama kolm nurgale Eevi-Villu-Anna. Mida romaanis alles pisut aiasime, fantaasias järele joonistasime, see on muutunud dramatiseeringus mehe traditsiooniliseks heitluseks valikul kahe naise, kohuse ja kihu vahel. Seal oli see kõik olemas, kuid väevolt aimatavana, väevolt piirjoontega, siin on see kõik tõestatavuseni selge. Nägime seal Sauna Eevit peamiselt Villu mõtteis ja võitlustes enesega, siis siin esineb see kuju järjekindlalt möödaminevana, otse sümboolselt kaduvana iga tugevama esindaja ees. Ongi Kõrboja Anna jäänud umbkaudu samadesse piiridesse kui romaaniski, siis allakriipsutatud Eevi tõttu on rõhutatud ka kolmnurka, sellega drama konflikt kohaldatud tavalisele draamale enam kui romaani konflikt.

Autoripoolne osa on asendatud uute stseenidega, tihti uute tegelestega. Villu isa ja ema esinevad selles dramatiseeringus juba pisi-draamana, sinna lisandub stseene Kõrboja sulase Jaani ja tüdruku Leena vahel, on toodud nähtavale tädi Madli ja Lõugu Kusti, Kõrboja vanaperemees on tehtud väljapaistvaks kujuks.

Kõige selle juures ei ole jäänud muutusetu romaani üldlaadki. A. H. Tammsaare Kõrboja peremees laseb enam aimata kui annab selgust, vihjab, annab voli fantaasiale, tõlgitsustele, ei lõpeta midagi tahtliku selgusega, veel vähem lõpetab ta liigse selgusega. Särevi kirjanikulaad (sest Särevit tuleb meil paratamatult pidada oma individuaalse laadiga kirjanikuks, kellele seni küll on olnud tooraineks jutustava proosa teos, kuid kellel ka tooraine võib olla oma) taotleb selgust, on eemal müstikast, romantikast, vihjest. A. H. Tammsaare tihti otse lüüriliselt jutustav laad asendatakse siin žaanrilise dialoogiga ja sündmuste jutustamisega, kuivõrra see on vajalik drama käigule. Andres Särevi dramatiseering, kui tarvitseb tõmmata paralleele eesti kirjandusest, meenutab Kitzbergi dramateo-seid, õige, L i b a h u n d i kuuludes eri liiki. Repliigis valitseb selgus,

E. HARIDUSLIIDU TEATRITARVETE LADU

TALLINN, UUS TAN. 2, TELEFON 452-02

Näidendite laenukogu ● Parukate laenukogu ● Kos-
tümide laenukogu ● Jumestusvahendid ● Dekoratsi-
oonide materjalid ● Gaasi-laternad ja lambid ● Mitme-
sugused peotarbep

Emil Vachek. „AHI”. Stseen 1. vaatusest: Adamec (E. Parve), Maria (H. Sooper).
Lavastus: Priit Põldroos. Lavapildid: Herbert Tamm.

igasugune tegevus on tugevasti motiveeritud. Kui siin on suudetud säilitada romaani vaimu puutumata, siis seda on kolmandas vaatuses Villu-Anna dialoog.

Kõrboja peremehe lavaline esitatavus ei ole raske, ja mulle näib, just puhtsärevlike joonte tõttu. Igatahes selle dramatiseeringu puhul oleks tegemist Andres Särevi dramaaga, mitte A. H. Tammsaare romaani dramatiseeringuga, kui romaan ei ole nii tuttav ja saanud sel määral eesti kirjanduse klassikaliseks raudvaraks.

Tõde ja õiguse viit köidet ühe romaanina võib hakata paremini mõistma Andrese ja Pearu nimelise dramatiseeringu najal. Sest näib, et ühelt poolt hulki lugejaid peab Tõde ja õigust lihtsalt üksikuiks romaanideks — vormiline side nende vahel ei ole ju alati suur — teiselt poolt peetakse õigustatult seda Indreku-romaaniks, sellest hoolimata, et Indreku-romaan kõrval

IGAKS HOOAJAKS mitmesuguseid kodu- ja välismaa

KARUSNAHKU soovitab

K/M. ABRAMSOHN

TALLINN, VIRU TÄN. 5. TELEF. 447-62.

Oma parkimise ja värvimise tööstus kroonitud kuldaurahaga
MÜÜK SUUREL JA VÄIKESEL ARVUL

esineb siin enam kui üks romaan; ja peamine neist kõrvalromaanidest on Andrese-romaan.

Andres ja Pearu, tõsi küll, on laast kogu romaanist; samal ajal kui A. H. Tammsaare romaani-seeria keskseks kujuks on Indrek, on Särev-Tammsaare (ja rõhutan seekord: Särev-Tammsaare) dramatiseeringus keskseks kujuks Andres. Mis sest, et pealkiri asetab ka Pearu nagu keskseks kujuks! Andrese toimingute kallutajaks, peavõistlejaks, peavaenlaseks on Pearu, jatkuagu sellest. On asetatud raskuse Andresele, taganevad paratamatult Indreku eriepisoodid; taganevad romaani teine, kolmas ja neljas köide esimese ja viienda eest.

Särevi ja Tammsaare draamaks nimetaksime seda dramatiseeringut. Romaani kaks köidet pakub määratud materjali mitte ainult dramatiseerimiseks, vaid juba iseseisvaiks romaanideks ja draamadeks. Palju dialooge romaanis on kohaldatavad otse draamatilisse vormi. Pearu pseudopühakirjalikud monoloogid väärivad siin ja seal mõõdukat koomilist esitust. Andres ja Pearu on igatahes ainult osa Tõe ja õiguse materjali, õige, keskse materjali, kuid veel mitte kogu romaani tõlgitsus draamavormi.

Pealkirja kohaselt on välja jäetud Andrese tõe ja õiguse otsinguist palju dramaatilist ja põrutavat: eriti, mis puutub romaani kolmandasse köitesse, karistussalkadesse, ühe poja mahalaskmisse, teise jälitamisse, peksunuhtluse Andresele enesel ja Mari surma. See on romaani monumentaalselt traagilisi osi; see vääriks edasiaren-

EESTI OMAVALITSUSTE JA
ÜHISTEGELISTE ASUTUSTE
KINDLUSTUS A/S.

«OMA»

KINNISVARAD TARTUS JA VIILJANDIS

TULE-, ELU-, JA TEISED TAHTSAMAD KINDLUSTUSED

SELTSI JUHATUS:

TARTUS, RIIA TANAV 35, TELEFON 3-44

TALLINNA OSAKOND:

TALLINN, V. KARJA 9, TELEFON 437-59

„AHI”. Stseen 2. vaatuses: Griška (A. Rebane), Marja (H. Sooper), Adamec (E. Parve).
Akna taga külanaised.

damist omaette draamaks — kuid siin ei saaks kahjuks jälle tege-
mist olla tagasihoidliku dramatiseeringuga, ometi võrdlemisi napi
romaaniteksti kasutamisega.

Andrese ja Pearu tegelaskond on võetud viimseni romaani-
st, samuti repliikide kaugelt suur enamus. Nii üheks kui teiseks
romaan pakub valikuvõimalusi. Kuid mitmekümneaastase ulatu-
suga Tõe ja õiguse lavaline esitatus on alistatud teisele rasku-
sele: on selles kujutatav aeg liig pikk, siis muutuvad ka laval kuju-
tatavad inimesed tundmatuseni. Ei päästa raskustest veel vihje, et
Krõõta ja Maretit võib esitada üks näitleja, nende suure sarnasuse
pärast. Jääb Andres, kes esimeses vaatuses on kolmekümneaastane,
siis esineb viiekümneaastases ulatuses; Pearu samuti; kergem on
esitada Shaw' draamat kümnete tuhandete aastaste vahedega kui
samade tegelaste muutumist viiekümne aasta jooksul, kus
ometi peab selge olema nende samaksjäämine, kujudeühtlus esi-
mese ja viimase vaatus vahel. Kui raskeks teeb see Andrese ja
Pearu lavalise esitamise, seda oleme võinud juba märgata seniste
lavastuste puhul. Endastmõistetavalt see raskus ei ole ületamatu,
küll aga sunnib asetama kogu esitamiskeskust igade erinevusele.

Ei ole küll see dramatiseering jäljendanud täpselt Tõe ja
õiguse süžeed. Alguses esineb kohe Mari ja Jussi drama, lõpus

... aga jalanõud ootke

„Raudnahast”,

Estonia puistee 13.

Lisaks sobivale lõikele ja inglise stiilile soovitame uusi kodumaa ja inglise sügistalveriideid.

Moeüksimusiis nõuanne.

RÄTSEPMEISTRID

MAIT JUHANSOO & POEG

(Max Johanson ja Poeg) Asut. 1897. a. Peterburis
Tallinn, Rataskaevu 22. Telef. 432-89
(enne Lühikejalg 6)

on asetatud ühte pinda Pearu kui ka Andrese surm. Vähemaid kõrvalekaldumisi romaani esineb mujalgi. Kuid vaevalt võiks kujutada dramatiseeringut, mis täpsemalt kasutaks originaalromaanisõnastust, püsiks kindlamini romaani kujudejoonistusel, nii fraasilt kui vaimult püsiks tervena romaani enese tasemel. Selles dramatiseeringus alles õpime hindama Pearu väärtust intermeediumielementides, ta monoloogides. Loodame, et nii Pearu monoloogid kui muud tahtlikult jantlikud laenud romaanist ei varjuta suurt draamat, mis on ainult palistatud nende kõrvalepisoodidega. Selle dramatiseeringu puhul ütleks ka vana Pearu ise: „Aga kirjutatud on: vaata, mõek käib välja Juagupist ja peksab maha Vargamäe vürstid igavesest ajast igavesti. Uamen! Hallelooja! Hossianna kõrges!”

Andres ja Pearu, truu romaani, on lavatehniliselt drama. Siin esineb enam kui muidu A. H. Tammsaare ja Andres Särevi koostöö. On Kõrboja peremees laadilt romaani eemaldunud, siis Andres ja Pearu katab selle puudujäägi.

Selliste dramatiseeringute puhul peaks hakkama kaduma võõrastus dramatiseeringute vastu üldse. Need dramatiseeringud, üks ühes, teine teises laadis, lisandavad juba lavalist klassikat.

Tüüpe E. Vacheki „Ähjust“.
 Vasakul: Marfa (H. Sooper), paremal: Čučkin (O. Põlla).

Bernhard Linde

25 aastat „Poola teatrit“

Poola teatri pika arengu juures mõjub eemalseisjale vast ehk imelikunagi, kui tahetakse eriliselt esile tõsta oma aastatelt nii noort teatrit, nagu on seda „Teatr Polski“, kes käesoleval aastal pühitsete oma 25-aastase kestuse juubelit. Aga Poola teatrielu tänapäevale kaasaalanule on selle teatri murranguline tähtsus, mis osalt juba kuulub minevikku, seda haaram, mida ligemalt seda keegi on jälgida võinud.

Kui ligi kümmekond aastat tagasi nende ridade kirjutaja asetas Poola teatri Lääne- ja Kesk-Euroopa teatrite esirinda, suhtuti sellesse meil suuregi skepsisega ja peeti sellist arvamist nende väljendaja slavistliku entusiasmi nägemusteks. Alles hiljem on meie teatriinimeste sõidud Varssavi avanud nendegi silmi ja aidanud vabastada venelaste teatri ainuhindavast ülistamisest.

Dr. A. Szyfmani, „Teatr Polski“ koguaegse direktori, teatritegevus algab juba Krakovis, ta üliõpilasaastail, mil ta lavastab oma näidendi „Fifi“ ja juhib Saksi hotelli väikesel laval kunstilist kabareed, tuues seal lavale väiksemaid näidendeid; seda tegevust püüdis ta hiljem ka Varssavis jätkata, avades seal 1. jaan. 1909. a. kunstilise kabaree, milles talle aga ei lubatud vähemategi näidendite mängimist, kuna see oli toleaeagsete Varssavi linnateatrite ainuõiguseks. Aga juba tolgi ajal, kui ehitatakse pärastise „Teatr Polski“ maja, oli dr. Arnold Szyfmani näitetrupp oma mängus nii enesekindel, — ja seda täie õigusega, — et läks ringreisile neisse vene linnadesse, kus enne maailmasõda elas poolakaid suuremal arvul, ja nimelt: Kiievi, Žitomiri, Moskvasse ja Minski.

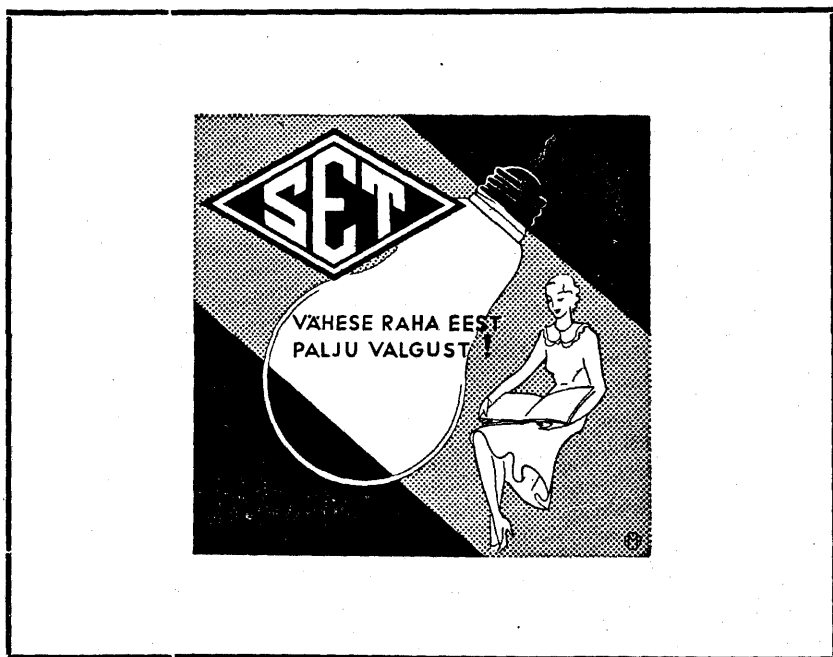
Nii küpses tänapäeva Poola teatri tõusu ja praegusele kõrgele tasemele viiva murrangulise pöörde tekitaja ja äsja oma 25-aastast tegevust mälestava „Teatr Polski“ asutaja, koguaegne juhataja ja praegune poola pealinna teatrite kontserni esimees dr. phil. Arnold Szyfman, kes koos suuraadlikust teatrientusiastist Tomasz Potockiga organiseeris käesoleva sajandi teise kümne

Dr. phil. Arnold Szyfman, „Teatr Polski”
asutaja ja koguaegne direktor, praegu
Poola teatrite kontserni esimees.

algaastail aktsiaseltsi teatrihoone ehitamiseks ja teatri asutamiseks, mis saigi teoks 1913. a. jaanuaris, mil avati „Teatr Polski” Varssavi kesklinnas Kopernikuse mälestussamba ligidal Obozna tänaval. Teater avati Krasinski „Irydioni” nimelise tragöödiaga, milline teatavasti on ilmunud ka eestikeelses tõlkes. Uus teater seadis enesele ülesandeks kunstiväärtuslike näidendite stiilikindla ja kunstiküpse mängu, milles just tolleaegsed teised poola teatrid palju soovida jätsid. Kahjuks aga sai uue teatri tegevus kõigest poolteist aastat kesta, kui algas maailmasõda ja uue teatri juht dr. Arnold Szyfman saadeti Austria kodanikuna Vjatka kubernangu elama, kust ta pääseb küll peagi tagasi Varssavi, seal aga vangistatakse, ja kui algab saksa okupatsioon, siirdub dr. A. Szyfman Moskvasse, kuhu on saabunud ka sellised suureandelised poola näitlejad, kes veel tänapäevani on poolt lavade uhkuseks, nagu Jaracz, Ostertva ja suurepärane koomik Fertner, kes Arnold Szyfmani juhatusel avavad 1916. a. Moskvas Poola teatri.

algaastail aktsiaseltsi teatrihoone ehitamiseks ja teatri asutamiseks, mis saigi teoks 1913. a. jaanuaris, mil avati „Teatr Polski” Varssavi kesklinnas

Tüüpe E. Vacheki „Ahjust“.

Vasakul: Sõdur Griška (A. Rebane), paremal: austerlane Adamec (E. Parve).

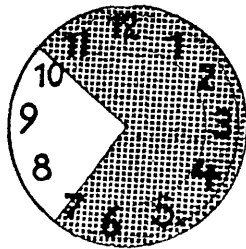
Koperniku mälestussamba ligidal Obozna tänaval. Teater avati Krasinski „Irydioni“ nimelise tragöödiaga, milline teatavasti on ilmunud ka eestikeelses tõlkes. Uus teater seadis enesele ülesandeks kunstiväärtuslike näidendite stiilikindla ja kunstiküpse mängu, milles just tolleaegsed teised poola teatrid palju soovida jätsid. Kahjuks aga sai uue teatri tegevus kõigest poolteist aastat kesta, kui algas maailmasõda ja uue teatri juht dr. Arnold Szyfman saadeti Austria kodanikuna Vjatka kubermangu elama, kust ta pääseb küll peagi tagasi Varssavi, seal aga vangistatakse, ja kui algab saksa okupatsioon, siirdub dr. A. Szyfman Moskvasse, kuhu on saanud ka sellised suureandelised poola näitlejad, kes veel tänapäevani on poola lavade uhkuseks, nagu Jaracz, Osterva ja suurepärane koomik Fertner, kes Arnold Szyfmani juhatusel avavad 1916. a. Moskvas Poola teatri.

Moskvas äratub Poola emigrantide teater tähelepanu sealsetes teatri-ringkondades ja peagi võetakse selle teatri repertuaarist poola näitekirjanduse isa Fredra komöödia „Daam ja husaarid“ vene teatris mängimisele, lavastajaks on sealgi dr. A. Szyfman, kes Moskvas noil aastail lavastab veel mitu filmi ja tutvuneb ka Moskva vene parimate teatrite kunstilise tööga, mis on tulnud hiljem kasuks selle suureandelise teatrijuhi töös juba iseseisva Poola pealinnas oma „Teatr Polski“ juhtimisele tagasipöördumisel.

Maailmasõja aastail, mil sakslased olid Varssavis peremehed, käis aga „Teatr Polski“ enese käsi märksa valvemini kui ta looja oma Moskvas. Teatri ukсед on kuude kestel suletud, siis juhib seda näitlejate kollektiiv ja siis jälle üksikdirektor, kuulus näitleja Solski, kes praegugi veel, ületades juba 80. eluaasta, seisab Varssavi ühe teatri eesotsas. „Teatr Polski“ kiratses okupatsiooniaastail aga ka kunstiliselt, kuna tal polnud enam öelda seda kunstiliselt haaravat ja suurt, millega ta oma esimesel aastal ja dr. Arnold Szyfmani juhtimisel oli pühitsenud oma kunstilisi võite selliste teostega, nagu V. Shakespeare'i „Julius Caesar“ ja Bernard Shaw' „Pygmalion“.

Uus ajastu „Teatr Polski“ tegevuses algab, kui dr. Arnold Szyfmanil avaneb võimalus pöörduda Varssavi tagasi 1918. a. ja sama aasta septembris asuda uuesti oma asutatud teatri juhtimisele uuel algaval hooajal. Kõiki tiivustab taasiseseisvusele tärkava Poola suurtest lootustest ja uuest töönnust pakitsev energiline tahe saavutada uusi ja ulatuslikumaid kunstilisi võite. Aga seegi kord ei saada asuda püsivale tööle, sest 1920. a. algav sõda enam-

Pühendage

OMA VABA AEG ENESE-
ARENDAMISELE, LUGEDES
KIRJANDUST

KIRJUTUSMATERJALE,
KOOLITARBEID,
JONISTUS- JA
MAALIMISTARBEID,
PABERIKAUPU,
KANTSELEITARBEID
JNE. JNE.

SOOVITAVAD SUURES VALIKUS

„PÄEVALEHE“ RAAMATUKAUPLUSED

TALLINN, SUUR KARJA 23
PIKK 2

„LASTE RÕÕM“ ON LASTELE KASVATUSLIKUKS
ALUSEKS

ILMUB KORD KUUS

„TAEVA PALGE ALL“. Andres Särevi dramatiseering August Mälgu romaani järgi.
Lavastus: Andres Särev. Lavapildid: Herbert Tamm.

lastega katkestab jällegi töö „Teatr Polski“ laval mitmeks kuuks, aga kui siis üle saadakse sellestki tõkkest, algab „Teatr Polski“ tõeline kunstiline õitseng, mille silmapaistvamaks saavutiseks on Krasinski „Nieboska Komedja“ („Mittejumaliku komöödia“) avastamise lavale, kuna seni oli seda dramaatilist teost peetud täiesti ehalavaliseks. Sama Krasinski, kelle „Irydioniga“ avas „Teatr Polski“ oma kunstilise tegevuse, peateose „Mittejumaliku komöödia“ teatraalsuse avastamine ei jäänud peatuma üksi Poolas, vaid seda suurepäraselt ideedeküllast poola romantika-ajastu meisterteost mängiti suure kunstilise menuga ka Pariisis ja Moskvas. Poola klassikalise näitekirjanduse taaselustamise kõrval oli „Teatr Polski“ see, kes oma suurlavastustega kindlustas Varssavis Poola oleviku tragöödiate suurmeistri krahv Karol Rostovski loomingut, kelle kirjanduslik toodang oli seni olnud tihedamalt seotud Krakowiga ja sealse Slovacki-nimelise teatriga. Selle oleviku Poola suurima näitekirjaniku, kes tänavu suri, teostest olid „Milosierzie“ (Halastus) ja „Zmartwychwstanie“ (Ülestõusmine) lavastused eriliselt esiletõstatavad oma lavakunstiliste väärtustega.

Eeskujulik ansambli-mäng ja ühtlasi kõigi parimate poola näitekunstnike koondamine „Teatr Polski“ ja hiljem sellega ühendatud teistegi teatrite lavale, mille kõigi ühiseks kunstiliseks juhiks oli dr. Arnold Szyfman, — need ongi, mis suunanäitavalt edasi viisid poola näitekunstilist arengut Poola riikliku iseseisvuse esimestel aastatel. Lehitsedes „Teatr Polski“ 10 aasta juubeli puhul 1923. a. ilmunud suurt ja luksuslikku ülevaateost „Teatr Polski w Warszawie“ pakub nimetatud teos ulatusliku ülevaate selle teatri tegevuse esimesest kümnest aastast, võides ühtlasi olla ka eeskujuks kõigile sellelaadsetele teostele. Nüüd, „Teatr Polski“ 25-aastase tegevuse mälestamiseks, on ilmunud selle teatri tegevuse järgnevate aastate ülevaate-teos „Poola Kirjanduse Akadeemia“ liikmelt ja Poola Rahvusteatri endiselt direktorilt Jan Lorentowiczilt, jällegi põhjapanev informatiivne teos luksusväljaandes. Need mõlemad teosed võimaldavad ulatusliku ülevaatliku pildi „Teatr Polski“ tegevusest.

Möödunud 25 a. kestes on „Teatr Polski“ andnud 9668 etendust, millest on mängitud 347 näidendit; neist kuulusid 143 poola autoritele, kuna 203 näidendi autorid on välismaalased.

„Teatr Polski“l on õnnestunud kaotada „ehalavaliste“ näidendite mõiste Poolas: teosed, milliste autoriteks olid kõige suuremaandelised kirjanikud, nagu poola romantika-ajastust geniaalsed Slowacki ja Krasinski ning möö-

„Teatr Polski“ maja Varssavi kesklinnas Obozna tänaval.

dunud ja käesoleva sajandi pöördelt St. Wyspinski, — poola suurim näitekirjanik sajandi pöördelt, — kelle kõigi töid peeti seni ebalavalisteks, kuna nende autorid polnud sugugi arvestanud reaalseid olusid, sest teoste kirjutamise ajal ei võinud autorid lootagi, et antud poliitilises olukorras nende teosed võiksid teatris mängimisele tulla. Kõigi eelnimetatute ja paljude teistegi teosed aga leidsid „Teatr Polski“ näitejuhtide lavastustes õnneliku lahenduse ja need ebalavalisedki näidendid saavutasid sellel laval suure menu.

Peale paremate näitlejate koondamise ja hea ansambli-mängu on „Teatr Polski“ alati olnud silmapaistev oma hoolitsusega näidendite dekoratiivse külje eest. Selleks on see teater alati rakendanud tööle poola parimad dekoratsioonikunstnikud ja olnud ühtlasi eeskujuga andvaks sel alal ka kõigile teistele poola teatritele.

Ei saa enesele ettegi kujutada poola teatrite oleviku kõrget taset arvesse võtmata kõike seda murrangulist lavakunsti tööd, mille on sooritanud 25 aasta jooksul „Teatr Polski“ ja millel kõigel on olnud suunaandev tähtsus.

See kõik leidis selget väljendust ka pidulikul juubelietendusel, milleks „Teatr Polski“ oli valinud St. Wyspinski näidendi „Novembri-öö“, mis kujutab 1831. a. vabastus-katset. Sel näidendil on vaid kaks kandvat osa, Poola asevalitseja vene suurvürst Konstantini ja ta armukese, poola vürstinna Lowicka, lavalised kujud, kuna muide on kogu teos ehitatud vägagi vahelduvaile massistseenidele, milline asjaolu esitab lavastajale õige suuri raskusi. 1907. a. autori surivoodil oleku ajal lavastas seda näidendit esmakordselt näitekunstnik Solski, kes käesoleval juubelietendusel viibis veel tervitajate hulgas. Lavakunstiliselt kõike pakkuv ja haarav etendus kujunes poola näitekunsti suurepäraseimaks demonstratsiooniks, mille tipu moodustas „Poola Kirjanduse Akadeemia“ liikme Boj-Zelenski, teravamasõnalise teatriarvustaja kõne, sädelev ja vaimukustest lõkendav.

Soodsaimatel tingimustel laenutate näidendeid

E. Haridusliidu Teatritarvete laost

Tallinn. Uus tän. 2. Telefon 452-02

„TAEVA PALGE ALL”. Hilde (K. Välbe) ja Kustas (E. Parve).

Juhani Tervapää

Justiinast ja avatud udestest ning akendest

„Justiina” autor Hella Vuolijoki, alias Juhani Tervapää, kirjutab oma näidendi eessõnas Justiina kohta järgmist:

Niisiis olen toonud Justiina Harmaalaha vaikusest välja Soome näitelavale. Selleks oli oma kummaline põhjus.

Mõne aasta eest sammusin ühel hilisel sügisööl teatrist koju. Olin vaadanud viis tundi O' Neilli tugevat ja vapustavat näidendit „Kurbus sobib Elektrale”. Kohutavaid kuritöid ja mõrvi sünnib seal perekonna keskel. Antiikaja Elektra-näidend kordub üheksateistkümneenda sajandi Ameerika perekonnas. Näidend lõpeb sellega, et Elektra jäi üksi leinama oma roimarliku perekonna hävinemist ja mattis end üksinda suletud uste ja akende taha. Näidend lõppeski nii, et kõik maja ukсед ja aknad suletakse.

Soome riidekauplus

J. Laane — A. Mutt

Soovitab omast rikkalikust valikust iga-sugust kodu- ja välismaa uudisriiet, nagu: palitu-, mantli- ja ülikonnariided. Mood-sad siid- ja villased kleidiriided. Kardi-
— nad, vaibad, tekid, pesuriie jne. —

Estonia teatrimajas nr. 13

Mu süda oli ängistuses, kui tulin teatrist välja. Kogu mu olemus kisendas sellise lahenduse vastu: Ei, ja tuhat korda ei. Ei tea isegi, mis minus ütles ei.

Antiikses draamas Antigone ja Oidipus teavad juba ette, et nad peavad hävinema saatuse ees, kuid ometigi nad võitlevad inimeste uhket võitlust saatuse vastu. Nad langevad võideldes. Nende isekas võitlus jätkub veel aastatuhandetegi pärast.

Ei suuda mõista, miks minul oli tahtmine hüüda O'Neilli Elektrole: „Ära sule oma aknaid ja uksi. Ava need maailmale, inimestele. See maja ei asetse tühjuses. Selle ümber on elavaid inimesi, kes samuti võitlevad oma olemasolu eest. Leina oma surnuid sel viisil, et teenid elavaid inimesi! Su elu on tühi, mõttetu, see ei ärata minus kaastunnet. Sina ei võitle saatuse vastu. Häbene elada üksinda oma muredega sinu rikkas, suures majas, mõteldes vaid iseendale, oma muredele, mis ei soojenda mitte kedagi!”

Perekond võib olla kahe inimese salaliit elu loomiseks, kuid see võib olla ka salaliit elu vastu. Ei mäleta, kas oli see Balzac või Anatole France, kes on kutsunud perekonda salaühinguks, kus võib sündida ükskõik milliseid kuritegusid, kuid mis sellest hoolimata esineb väljaspool üksmeelsena. Kirjandus on hakanud suure kahtlusega suhtuma suletud perekondadesse, mille kappidest on leitud küllaldaselt luukeresid. Iial ei või teada, mis on peidetud mõnegi kauni maja siledate dekoratsioonide taha. Kord kaevatakse välja lapse laipu, kord leitakse hästikasvatatud tütar kusaigilt kasarmust, kord laseb poeg oma isa maha, kord mürqitab naine enese ja kord juhuslikult paljastub roimi, mis panevad kõikuma ühiskonna. Kõige sagedamini kõik see tuleb sellest, et üks perekonnaliige ekspluateerib teisi — ja just sellist teiste isikute kuritarvitamist leidub nii sageli perekonna raames. Kaasajal avab noorsugu vägivaldseltki perekonna suletud uksi ja aknaid. Praegune majanduskord sunnib kõiki perekonnaliikmeid palgatööd tegema ja püüab lõpetada omavahe-

**Kas
omate
sarmi
?**

Sobivalt valitud lõhn tõstab Teie sarmi, hoolitsetud nahk annab näole omapärase veetlevuse, ilus terve juus on mooduandev üldmuljele.

ANNABELLA on uus seeria valitud abinõusid Teie ilu ja sarmi toonitamiseks.

ANNABELLA-seep — hind Kr. 0.45 tükk.

ANNABELLA-šampoon — hind Kr. 0.35 pakk.

ANNABELLA-kreem — Kr. 175 orig. toos.

ANNABELLA-puuder — Kr. 2.75 orig. toos.

ANNABELLA-lillelõhna-odekolon — hind Kr. 2.—. 1.— ja 0.60 orig. pud.

ANNABELLA-lõhnaõli — Kr. 0.70 pud.

„TAEVA PALGE ALL”. Tuisu Jüri surmastseen.

list ekspluateerimist. Ühiskond hakkas sisse vaatama perekonna aknaist ja avab selle uksed.

Selles majas, kus asub Justiina, ei suleta uksi, vaid need avatakse pärani inimestele. Kohtasin teda juba mõne aasta eest. Vähenõudlikuna ja väarikana talus ta oma elu. Kui sündis ta vallaspoeg,

VALMISRIIETEÄRI

G. SALURAND

SAHKENBERG

Tallinn, Pärnu mnt. 4/
Kino „Kungla“ kõrval

Suur valik meeste ja naiste

üleriideid ja ülikondi

Tellimiste vastuvõtmine

Roman Saad'i
jalanõudeäri

TALLINNAS

Maakri 4. Telef. 302-66

Elame keset

põnevaid

sündmusi . . .

**Teie enda huvides on
lugeda nüüd iga päev**

„UUS EESTI“

**rohkeid ja mitmekülgeid uudiseid,
et olla teadlik kogu maailma sündmustest.**

„TAEVA PALGE ALL”. Villem (H. Malmsten), Vörke Peeter (J. Romot) ja Kustas (E. Parve).

siis ta ei kavatsenud enesetapmist, vaid võttis kätte oma elu, aitas iseennast ja teisi. Ta oli uhke, ei ütelnud kunagi, kes on lapse isa. Ta ei tunnud muret oma elu pärast, vaid koguni võttis oma kanda teistegi muresid. Ta pidas elust lugu nagu minagi.

KA KÕIGE MOODSAM KLEIT

ilma sinna juure sobivate

kingadeta

ei ole ilus

Moodsaid kingi

igaks otstarbeks
ostate muidugi

jalanõude kauplusest

„Uranus“

Viru 10

A. Pesur'i

VALMISRIIETE JA
RÄTSEPAÄRI

Kullasepa tän. 7
telefon 445-38

*Rahuldab kõige nõndli-
kuma tellija ja ostja*

Tellimisi täidetakse
kiirelt ja korralikult

isiklikul juhatusel

Austusega A. PESUR

Kui palju sünnib kõike maailmas! Põhjanaba üle lennatakse, rajatakse uusi linnu, maailma geograafia muutub. Inimene lendab ja näeb läbi avaruste tuhandete miilide taha. Kohutavalt verine võitlus on käimas vana ja uue ühiskonna vahel. Ja ikkaqi meie peak-sime muretsema oma väikeste murede pärast! Küllap leidub neistki väljapääsu. Eks ole?

September 1937.

**Praha riiklikkude teatrite kunstiline juhataja —
professor dr. Otokar Fischer**

In memoriam.

Korduvalt mainides oma 1930. a. ilmunud raamatus „Loova Kesk-Euroopa poole“ dr. Otokar Fischerit, kirjutasin ma seal 238. lhk.: „Isiklikult tutvusin ligemalt veel tšehhi kirjaniku ja germaani filoloogia professori Otokar Fischeriga, tšehhistunud võsuga Heinrich Heine sugukonnast.“

Igal Praha külastamisel kohates seda mitmekülgset meest: kirjandusteadlast, luuletajat, filosoofi, arvustajat, tõlkijat väga paljudest keeltest ja lõpuks Praha kahe riigiteatri kunstilist juhatajat, õppisin kõrgelt hindama seda vaikset ja tagasihoidlikku, aga ühtlasi ka jutukat, sõbralikku ja südamlikku härrasmeest. Tänavu veebruaris Prahast viibides oli ta veel haiglane, põdedes raske operatsiooni tagajärgi, ja seepärast tuli järjekordne külastus edaspidiseks lükata. Vaevalt aga kodumaale jõudnud, üllatasid Praha ajalehed Otokar Fischeri surmasõnumiga. 12. märtsil 1938. a. oli see suur töömees lahkunud rahumaailma.

Otokar Fischer on sündinud 20. mail 1883. a. Tšehhimaal, Kolin'is. Juba 22-aastaselt sooritas ta filosoofia doktori eksami ja määrati 26-aastaselt Praha Karli ülikoolis saksa kirjanduse ajaloo dotsendiks, töötades samal ajal ülikooli raamatukoguhoidjana. Alates 1917. a. töötas Otokar Fischer eelnimetatud ülikoolis saksa kirjandusloo professorina, äratades rahvusvahelises teadlaste ringkonnas tähelepanu oma monograafiatega saksa 18. ja 19. sajandi kirjanik-

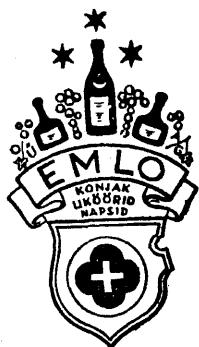
SANGAR - KANGE ÕLU
 ÕUN PUDELIS - ÕUNA JOOK
 JÕHVIKA JOOK MAASIKAGA
 LAUA JOOK - END. SIDRUNI SOODA

SAKU
 TÕMMU
Ekstra
 ERIPRUUL

Evald Tammlaan. „RAUDNE KODU”. Stseen 3. vaatuses.
 Lavastus: Priit Põldroos. Lavapildid: Herbert Tamm.

kude kohta, avaldades oma teoseid saksa keeles. Tšehhi keeles avaldab siis Otokar Fischer huvitavad monograafiad Kleisti, Nietzsche ja Heine üle, esinedes neis teostes uudse ja psühholoogiliselt süvendatud ajaloolis-kirjandusloolise meetodi kasutajana. Neile järgnevad tšehhi kirjanikkude monograafiad, millistes nende autor kasutas võrdlevat meetodit Čelakovski, Macha ja Erbeni loomingu vaatlemisel. Üksikisikute toodangu käsituselt siirdub Otokar Fischer veelgi hiljem kirjanduslooliste üldküsimumustele ja nii tekivad esseede

U/Ü. „EMLO“

Tallinn, Aia tänn. 10. Telef. 451-08

SOOVITAB KÕRGES HEADUSES:
**KONJAKEID, NAPSE,
 LIKÖÖRE, WHISKYT**

Saadaval siin,
TEATRI EINELAUAS

**T O O R I I S T U,
 E H I T U S T A R B E I D,
 T E R A S - R A U A K A U P U**

pakub
 soodsate hindadega

JOH. KRAHE

TALLINN,
 NARVA MNT. 4
 KÕNETRAAT 308-93

kogud: „Hing ja sõna“ (1928. a.) ja „Sõna ja valgus“ (1937), millised juba kuuluvad oleviku tšehhi kirjanduskriitika monumentaal-teoste hulka.

Otokar Fischeri puhtkirjanduslik looming aga on niisama rikkalik: 1911.—1937. a. vahel sündis kümnekond luuletuskogu, peamiselt lüürika, mille iseloomulisemaks jooneks on peen meditatiivne süvenemine isikulistesse elamustesse, nagu see esineb järelimpressionistlikul ajastul. Siia kuuluvad ka O. Fischeri seotud kõnes kirjutatud näidendid. Tema luuletuskogudest nimetame siin vaid üksikuid: „Valgustatud aknad“, „Suvi“, „Keskpäev“ j. t.

Kahe eelnimetatud ala loomingust veelgi rikkalikum on Otokar Fischeri tõlketoodang, mis on pealegi väga mitmekülgne nende keelte suhtes, millistest kadunu tõlkis: saksa, prantsuse, inglise, hispaania ja vene keel on siin esindatud. Mainime vaid, et O. Fischer on tõlkinud peaaegu kogu Goethe hiiglatoodangu tšehhi keelde (15 suurt köidet) ja peale selle Kleisti, Schilleri, Heine, Nietzsche, Wedekind ja Hoffmannsthal'i töid. Prantsuse, inglise, vene ja hispaania kirjandusest on O. Fischer tõlkinud peamiselt klassikuid (Molière, Corneille, Shakespeare, Shelly, Puškin ja Lope de Vega).

Teatri juurde jõudis Otokar Fischer alles oma elu lõppaastail. Aga juba märksa varem oli ta tegelnud teatriküsimustega näitekirjanikuna ja arvustajana. Viimasena oli ta aastaid jälginud teatri loomingut, avaldades järjekindlalt lühemaid teatriloolisi märkusi ja kirjutisi, et lõpuks siirduda Praha Rahvusteatri sõnadraama juhatajaks, kelle kätte hiljem koondus Praha kahe riikliku teatri kogu kunstiline juhtimine. Ja see oli nende teatrite uus tõusu-aeg.

Keset tööd varises kokku suur töömees, kelles oli aga selle kõige kõrval veel nii palju südamlikkust ja tõelist õilsust. Täiuslik luuleinimene oli kadunud Otokar Fischer.

Bernhard Linde.

KÕIKI HOOAJA KODU-
JA VALISMAA RIIDE-
KAUPU SUURES VALIKUS

SOOVITAB

H.GUTKIN
INGLIS MAGASIN

TALLINN, VIRU 4
POSTKAST 272, TEL. 434-44

FOTOATELJEE
Parikas
MEISTERFOTOGRAAFID
Kuninga 1

KUNSTILISE JA TEHNILISE FOTOGRAFIA JA SUURENDUSTE ATELJEE ● PILDIKIRJASTUS ● AVATUD ARIP. KL. 9—5, PÜHAP. KL. 11—2

„RAUDNE KODU“. Stseen 3. vaatusesest.
Peeter (A. Rebane) ja Jess (J. Romot).

„RAUDNE KODU“. Stseen 1. vaatusesest.
Iige (L. Lindau), Peeter (A. Rebane).

Mis uudist algaval hooajal?

Töölisteatri tegelaskonnal algas töö 8. augustil. Esimesena tuli harjutusele Hella Vuolijoe (Juhani Tervapää) näidend „Justiina“, mis käsitleb optimistlikult ja võitlusinimese vaatekohalt töötava naise traagikat kaasaja ühiskonnas. „Justiinal“ ei puudu teatud ideeühtlus ja hingesugulus Romain Rollandi romaaniga „Võlutud hing“. Vahest see seesmine tugevus, optimism, rollandlik hingestus oligi peamiseks põhjuseks, miks „Justiina“ Helsingi „Kansanteateris“ mullusel hooajal saavutas erakordse menu, püüdes repertuaaris sügisest peale kogu hooaja. Töölisteatri lavastab „Justiina“ A. Särev.

Nädalapäevad hiljem algasid P. Põldroosi juhatusel proovid tuntud Poola naiskirjaniku ja näitleja Gabryela Zapolska näidendiga „Preili Maliczewska“, mis eredates värvides käsitleb Poola parema seltskonna „moraali“ ja noore tütarlapse näitlejakarjääri selle seltskonna raames. Kolmanda tükina on ette nähtud N. Gogoli jantlik komöödia „Naisevõtt“, mis Tallinna teatriühvilitel on veel meeles venekeelsest etendusest mõni aasta tagasi. Lavastab A. Särev. Neljandaks lavastuseks on kergema vahepalana hispaanlaste M. Seca ja P. Fernandezi karikatuurne operetiparoodia „Caramba!“ („Kurat võtku!“), mille muusikal ei puudu oma veetus ja mil on eeldusi hooaja kassatükiks saada.

Edasi valmib Oskar Lutsu „Äripäev“ A. Särevi dramatiseeringus ja hooaja lõpupoole ehk ka „Sügis“, milline novell juba neil päevil ilmub trükist. Siis tšehhi nimekaima naisnäitleja ja draamakirjaniku Olga Scheinflugova komöödia „Aknake“, venelase A. Tolstoi loteriükomöödia „Imetead sõelas“, A. Kitzbergi „Kauka jumal“, ühe tuntud eesti kirjaniku varsti trükist ilmuva romaani dramatiseering, mille nimeks „Ristik õites“, prantsuse kergema komöödia klassilise esindaja Eugène Labiche'i jant „Itaalia õlgkübar“ ja W. Shakespeare komöödia „Windsori lõbusad naised“.

Peale nende on loota hooaja jooksul saada vähemalt kolme uut algupärant, mis on autoritel valmimas ja mis on Töölisteatrile lubatud.

Tegelaskonna koosseis Töölisteatriis jääb umbes samaks kui mullu. On kindlamasse lepinguvahekorda astunud paari-kolme noorema jõuga. Peale selle näeme tänavu jälle laival raskest haigusest tervenenu Linda Reialit. Lahkunud on teatri tantsurühmast Raja Raukas, siirdudes „Estonia“ ooperikoori.

Töölisteatri möödunud hooaeg

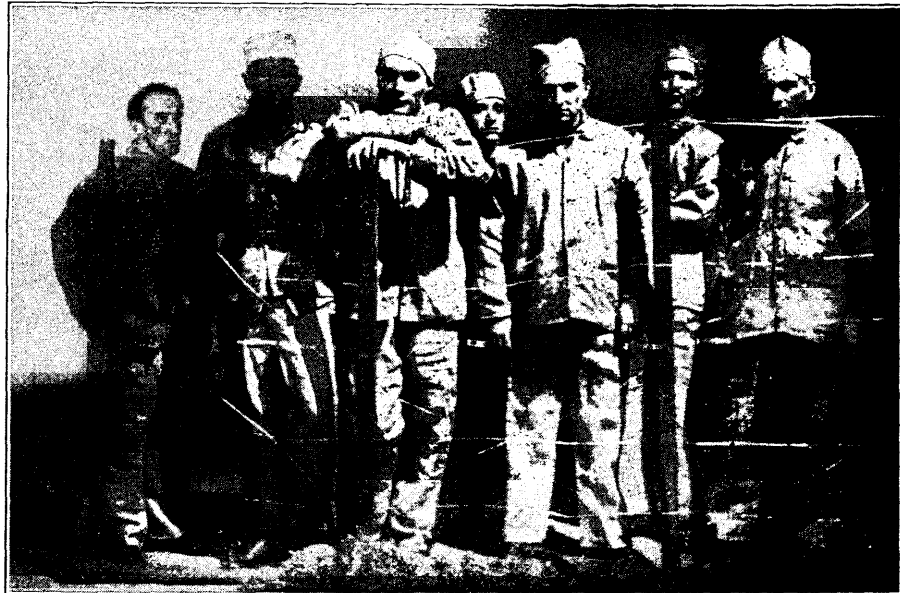
Töölisteater võib oma möödunud hooajaga küllaldaselt rahule jääda nii kunstiliselt kui ka tulunduslikult. Kunstiliselt töid uusi võite ja leidsid tunnustavat märkimist nii oma kui ka välismaiste arvustajate poolt eriti Brecht-Weilli „Kolmekrossi ooper“, W. Shakespeare'i „Romeo ja Julia“, V. Werner'i „Inimesed ajujääl“, Jakobson-Särevi „Metsalise rada“, R. Blaumani „Rätsepäd Sillamatsil“, E. Tammlaane „Raudne kodu“, Luts-Särevi „Tootsi pulm“ ja M. Jotuni „Mehe küljeluu“ lavastused.

Kokku oli hooaja jooksul 333 etendust ja mängiti 21 näidendit. Uusi lavastusi oli 14, neist 3 teatri õpperühma poolt, vanu lavastusi korrati 7. Üldse külastas Töölisteatri etendusi 125.151 inimest — keskmiselt 376 inimest etendusel. Piletimüügist saadi tulu Kr. 73.584,39 — keskmiselt Kr. 220,97 etenduselt.

Kõige menukamaks tükiks osutus O. Lutsu ja A. Särevi „Tootsi pulm“, mida võidi mängida 45 korda 19.541 inimesele. Sellele järgnesid M. Jotuni „Mehe küljeluu“ 441 etendusega 17.187 inimesele, Brecht-Weilli „Kolmekrossi ooper“ 30 etendusega 12.823 inimesele, R. Blaumani „Rätsepäd Sillamatsil“ 30 etendusega 11.577 inimesele, V. Werner'i „Inimesed ajujääl“ 24 etendusega 8.738 inimesele ja Jakobson-Särevi „Metsalise rada“ 24 etendusega 8.604 inimesele.

Osavõtt üksikutest lavastustest kujunes järgmiseks:

	Mitu korda mängitud	Publikat üldse keskmiselt
1. Juhan Kihulane. <i>Hüda õnnega</i> . P. Põldroosi lavastus. (Eelmisest hooajast)	12	4.150 346
2. R. Török ja T. Emöd. <i>Tiitarlaps tänaval</i> . P. Põldroosi lavastus. (Eelmisest hooajast)	15	5.229 353
3. N. Pogodin. <i>Aristokraadid</i> . P. Põldroosi lavastus. (Eelmisest hooajast)	8	2.739 342
4. A. Mälk ja A. Särevi. <i>Õitsev meri</i> . A. Särevi lavastus. (Eelmisest hooajast)	14	5.353 382
5. A. Jakobson ja A. Särevi. <i>Metsalise rada</i> . A. Särevi lavastus	24	8.604 358
6. R. Janno ja A. Särevi. <i>Metsmees</i> . A. Särevi lavastus. (Eelmisest hooajast)	5	1.734 347
7. E. Vaigur. <i>Kraavihallid</i> . A. Särevi lavastus. (Eelmisest hooajast)	7	2.188 312
8. S. Amaglobeli. <i>Hea elu</i> . P. Põldroosi lavastus	13	4.018 309
9. O. Luts ja A. Särevi. <i>Tagahoovis</i> . A. Särevi lavastus. (Eelmisest hooajast)	16	6.197 387
10. M. Jotuni. <i>Mehe küljeluu</i> . A. Särevi lavastus	41	17.187 426
11. B. Brecht ja K. Weill. <i>Kolmekrossi ooper</i> . P. Põldroosi lavastus	30	12.823 427
12. V. Werner. <i>Inimesed ajujääl</i> . A. Särevi lav.	24	8.738 364
13. O. Luts ja A. Särevi. <i>Tootsi pulm</i> . A. Särevi lavastus	45	19.541 434
14. R. Blauman. <i>Rätsepäd Sillamatsil</i> . P. Põldroosi lavastus	30	11.577 386

„RAUDNE KODU“. Stseen epiloogist.

15. W. Shakespeare. <i>Romeo ja Julia</i> . A. Särevi lavastus	11	3.571	325
16. E. Tammilaan. <i>Raudne kodu</i> . P. Põldroosi lavastus	14	4.148	296
17. A. Mälk ja A. Särev. <i>Taeva palge all</i> . A. Särevi lavastus	7	1.852	264
18. E. Vachek. <i>Ahi</i> . P. Põldroosi lavastus	12	3.634	303
19. G. Zapolska. <i>Proua Dulaska moraal</i> . Teatri õpperühma ettekandel	2	715	357
20. H. Heijermans. <i>Lootus õnnistusele</i> . Teatri õpperühma ettekandel	2	920	460
21. H. Raudsepp. <i>Demobiliseeritud perekonnaisa</i> . Teatri õpperühma ettekandel	1	233	233
Kokku	333	125.151	376

Hinnanguid Eesti teatrile ja „Töolistetrile“

Saksa teatriarvustaja ja lavastaja Friedrich Ege, kes praegu asub alaltiselt Helsingis, kirjutab „Teatri“ 4. numbris Eesti teatrilt ja näitlejast muu seas:

„Et nüüd siirduda mõnedele näiteile üksikute etenduste najal, selleks algame karakterkoomikutega: Kas vaatame Agu Lüüdikut või Aleksander Teetsovit, Ruts Baumanit või Paul Pinnat, ikka leiame kõigi nende juurest — kui suuresti nad ka üksteisest erineksid oma isikupärasuses — seda tagasihoidlikku ja intiimset laadi tõelist huumorit. Võtame ainult veltveebli Vallersteini „Sügismanöövrest“; see on tõesti loll osa, aga kui armastusväärsel kombel oskas Agu Lüüdik seda karikatuuri elavaks teha ja temale anda inimlikku hõngu! Või Ruts Bauman Pindakuna „Räsepais Sillamatsil“ ja Tuomana „Mehe küljeluus“ — milline peen, intiimne, inimlikult ehtne koomika! Peagu kunagi ei kuule me Baumanilt valjusti öeldud sõna, ta mängib lihtsaimate abinõudega, igasuguse liialduseta, tegemata odavat palagani, vaid kujutades inimesi. Ja täpselt samuti on lugu Teetsovi ja Pinnaga,

kahe ehtsa täisverelise komöödiandiga suures kaustas, kes seistes laval selle ka täidavad.“

„Tugeva, tervikliku mulje jätab Töölisteatri töö. See on parimas mõttes moodne teater. Seda teatrit võime võrrelda „mimusega“, tolle antiikaja realistliku rahvateatriga. Aga kui see mimus aja jooksul nii sageli on rängalt välja joosnud oma rööpaist, olles esinenud ja esinedes odava naljahambana, siis on selle Töölisteatri eriliseks tundemärgiks, et siin tehakse kunstiliselt-vastutusteadlikku tööd. Kõige mahlakamaid rahvatükke mängitakse otse kammertoonis, ja just see intiimsus, see tagasihoidlik moment kogu ülekeeva mängurõõmu juures annab sellele teatrile ta sügava mõju.

Selles teatris näitlejate mitmekülgne andekus ja kasutamisevõime näitub iseäranis selgesti. Neis inimesis elab ürgne muusikalis-tantsuline tunne. Need näitlejad ei ole mitte lihtsalt kah-lauljad ja kah-tantsijad, vaid nad tõepoolest laulavad ja tantsivad. Unustamatuks elamuseks selles suhtes oli Shakespeare'i „Romeo ja Julia“. Kui palkonistseenis noor, veetlev-ilus, õitsev Helle Raa Juliana kõigepealt laulab vastava laulu ooperist ja siis imepärasel viisil siirdub kõnelemisele, täis ehtsat tunnet, ja kui keeleliselt ja mänguliselt nii distsiplineeritud Hugo Maldre selle stseeni lõppedes samuti laulab oma laulu ooperist, siis on säärane eksperiment võimalik ainult näitlejatega, kes keeleliselt ja laululiselt seisavad kõrgel. Selle läbi ja läbi õnnestunud kõne ja laulu orgaanilise ühenduse kaudu tekkis nii loomulik ja ehne shakespeare'ilik atmosfäär, et see eksperiment sai algupäraseks ja haruldaseks teatrielamuseks, andes näitejuhile, mitmekülgsele Andres Särevile, parima tunnustuse ta elava, loomuliku režiini kohta. Oli režiini eriliseks teeneks, et ta asetas esiplaanile näidendi mängulise olluse, samuti ka rahva-pärase, mis leiab väljenduse eriti Peetris ja ammes — keda, peab ütleva, mängiti mitte tavalise mahlakusega, vaid peenema huumori diskreetsete vahenditega.

Töölisteatril on täitsa kindel nägu. Nagu punast niiti võib seda selgesti märgata niihästi igas üksiketenduses kui ka vaadates mängukava. Nii

E. GUNTHER

TALLINN, TARTU, VILJANDI.

Kõigile tuntud kui saadsaim ostukoht.

JULIUS KULL
J R Ä T S E P Ä R I

Tallinn, S. Karja 6—3. Tel. 468-37

Igaks hooajaks
elegantne meeste
riietus tellimise peale

Sügise- ja talvehooajaks
suures valikus kohale
jõudnud inglise riideid

I KL. TÖÖ VASTUTUSEGA
MÕÖDUKAD HINNAD

spetsialiseerunud teatril on kahtlemata oma suuri paremusi, kuna teatri kindlat joont võib lavastus-lavastuselt ikka tugevamaks ja selgemaks arendada, teiselt poolt aga ei ole siin varitsemas ühekiilguse või sablooni hädaohtu, sest et siin on olemas nii tugevaid mängujõude ja tugev kunstiline tahe, mis teatritele annab üha uusi edasitõukavaid impulsse. (Igal juhul antakse igal aastal üks klassik niiõelda vastukaaluks ja seesmiseks tasanduseks rahvatükkidele.)

Kas vaatame „Kolmekrossi ooperit“, „Rätsepaid Sillamatsil“ või „Mehe küljelund“, igal pool nähtub meile teatri olemus, eriline noot: näitlejate suurepärase realistlik karakteriseerimiskunst, ühtse ansamblimängu kõrge tase, sõna, muusika, laulu ja tantsu orgaaniline ühendus, mis väljendub iseäranis rahva- ja tantsulauludes nii veenvalt, siis ikka huvitavad, ideerikkad lavapildid ja kõigepealt elust kihiseva liikumisreeži olemasolu, mis koos ikka võib esile tervikliku, fantaasiarikka, elava ja mingisuguses suhtes erakordse etenduse. Ja ikka on see ehtne teater!

Et ainult mainida mõne näitleja nime: Aleksander Mägi rätsep Tuutarina; mis seal võib öelda muud kui et see on inimese kujutus, mis elab ja saab elavaks meiski; siis nii vitaalne näitleja nagu Katrin Välbe, täis loomulikkude sarmi, või noor Elmar Kivilo, kes kehastab unustamatuid tüüpe meisterlikes maskes; Salme Liivi (Anu) ideaalne naiselik ilme haruldaselt pehme, maheda häälega; suurepärase juutidetro „Rätsepais Sillamatsil“ (Sooper-Romot-Põlla), mitmekülgset andekas Lisl Lindau; inetute nais-tüüpide ainuline kujutaja Olly Jürisson jne. Ei tohi unustada ka temperamentset dirigenti Linda Sauli, kes lasab väikesel orkestril ilusasti kõlada ja hoiab teda tugevasti koos, ega Helmi Tohvelmani, kes leiutab üha uusi, veetlusrikkaid tantse.“

Lugusid näiteseinte tagant ja eest

KUNSTNIKKUDE GEOGRAAFIA

Kuldmaskiballile, mis peeti mai laupäeval Kunstihoones, saatsid kunstnikud kutsed ka Töölisteatri lavastajaile Andres Särevile ja Priit Põldroosile.

Tänu Jumalale, et meie postiametkond teab teatrist ja teatritegelastest rohkem kui kunstnikkond, sest postil kirjutati aadressid ümber, muidu poleks kutsed vahest üldsegi kohale jõudnud.

Aadressina ilutses ümbrikel: A. Särev, Sakala 6, Tartu, ja P. Põldroos, Sakala 6, Tartu!!

LÖBUSA LÕOTSAMEHE SEIKLUSI „TOOTSI PULMAS“

Kevadpühade ajal märgati „Tootsi pulma“ lõpupildis, et puudub laval lõõtsamees. Mõni asi! Laudiv lõpulaul lõõtsata ja mindi garderoobi grimmi maha võtma. Ent näe, garderoobis toolil tubuk pühadeväsimust lõõtsamees. „Teeme nalja,“ arvavad näitlejad. Ja tehaksegi. Inspitsient raputab meest. „Mis on?“ küsib too. „Lõpulaul! Ruttu, ruttu!“ vastatakse. Lõõtsamees kargab krapsti toolilt ja hakkab mööda pikka koridori jooksuma. „Lava on ju hoopis teisel pool!“ karjutakse. Mees jookseb teisele poole.

„Kus pill?“ hõisatakse. Too jookseb jälle tagasi garderoobi pilli järele. Saab selle ja hakkab jälle jooksuma, ikka lavale.

Inspitsient hüüab veel järele: „Mine tasa, praegu läheb see vaikne koht. Ole ettevaatlik, käi kikävarhail!“

Garderoobis jäädi ootama nalja tagajärge. Tagajärg tuli pea. Lubati inspitsientide tuupi teha, kui kätte saab. Elektrimees pärast räägib, et tema lülitanud valgusi välja, kui mees tuleb lavauksest õieti tasa, varvastel. Läheb mööda horisondi äärt vasakule poole, kust ta peab sisse minema. Vaatab, hõõrub silmi, sest lava on ju tühi. Küsib elektrimehelt, et mis on, et kas näidend on läbi juba. „Juba veerand tundi!“ vastab see.

KAAMEL LÄKS LÄBI NÖELASILMA

Need uued garderoobid, mis Töölalisteater ehitas oma näitlejaile, nendega on alati üks igavene häda. Kord laseb katus vihma läbi, kord on nad liiga kuumad, kord liiga külmad.

Kuid ühel „Sillamatsi rätsepate“ etendusel läks rikki ühe garderoobi ukse link. Läks kohe nii rikki, et ei saa ust lahti ei seest ega väljastpoolt. Ja iga minut on tulemas laval Olly Jürissonil etteaste, kuid garderoobist ei pääse välja ei heaga ega kurjaga. Viimses hädas soovivad kolleegid Jürissonil ronida läbi ukse kohal oleva õhuavause, sest muidu tõmba või lavale eesriie ette, kui näitleja ei ilmu õigeaks ajaks. Ja ronibki Jürisson tooli ja laua abil lae alla ja hakkab pugema läbi kitsa õhuauku. Pea läheb läbi sealtnöelasilmast, kuid kehaga on tegemist. Naised surusid garderoobist edasi, ukse taga rebisid mehed väljapoole ja nii venitati Jürisson sealtnöelasilmast läbi. Sõna tõsisel mõttes venitati, sest mõõtudel ei klapi see õhuauk ja Jürissoni osakohaselt vateeritud keha mõõtudel üksiteisega sugugi. Kuid lavale ta jõudis õigel hetkel, olgugi et teisel päeval oli valusid siin ja seal. Ega see nöelasilmast pugemine ju kerge ole...

KIIRE JA TOOTSI „PÄEVAMURED“

Hiljuti, enne „Tootsi pulma“ etendust, kuuleb Kiire osa mängiv näitleja, et rekvisiitor pahandab lavatöölisega. „Kuhu on saanud see tahmane kalts, millega Kiire ja Tootsi nägu mustaks tehakse! Kolm kuud seisis horisondi taga nurgas. Kes selle on sisse teinud!“

„Võib-olla, et rotid!“ vastatakse.

Tuli välja, et ahju oli visatud. Kalts näinud nii jõe välja, et arvatud, ega seda muuks ostarbeks ikka vaja ole, muudkui ahju.

Hea seegi! H. Vaag ja J. Romot tänasid jumalat ja lubasid sellele lavapoisile liitri osta, kes päästis nende näonaha. Sest kolme kuu jooksul oli 40 korda selle kaltsuga mõlemal nägusid tahmatud ja ometi näod pidasid mõlemal ikka vastu. Mõlemad uskusid ennem, et igal etendusel tarvitatakse ikka uut kaltsu. — Hea, et niigi läks.

Ja ühel etendusel, kui Lible osas esinev E. Kivilo oma tulise ora peaaegu Kiire silma alla vajutas, hakkas Kiir karjuma. Ja just sel momendil surus Toots sellesama kuulsa kaltsu kogemata Kiirele suhu! Nojaa — tollal veel ei teadnud ju kumbki kaltsu elulugu, kuid edaspidi kontrollivad mõlemad enne etteastet kaltsu puhtust ja vanust.

KEILA LINNATEATRIST

Keila on nüüd linn. Ja sel linnal on ka näitemängumaja ehk teater. Niisiis linnateater. Linnateatri näitejuht ehk direktor on tegev ka Töölisteatri, erialaks: lõõts, bajaan, akordeon, gitarr, klaver, laul jne. Nii et läbi ja läbi kunstiinimene. Kevadpühadel lavastas ta Keilas „Niskamäe naised“. Järgmisel päeval küsivad Töölisteatri mehed, et kuidas ettekanne õnnestus? „Hästi,“ ütleb. „Ainult viis tegelast puudus etenduselt, aga see ei seganud näidendit.“

„Kuidas kunstiline tase?“ „Äraarvamata kõrge,“ vastab.

„Kuidas Aarne ja Ilona stseen?“ „Vägev! Rahvas saalis nuttis!“

„Nuttis? No loomulikult hakkas tal kahju oma piletirahast, küllap ta seepärast nuttis,“ pistab keegi vahele.

ÜTLES...

„Venelased on Eestisse sisse marssinud,“ ütles Sass Teetsov, kui garderoobis küülas raadiokuuldemängu Tallinnast, „millest muidu see vene aktsent.“

✦

„Töölisteatri näitlejail ei ole mikrofoonilist häält,“ ütleb Felix Moor, kui küsiti, miks ta Töölisteatri näitlejaid ei kasuta raadio lugemistundidel.

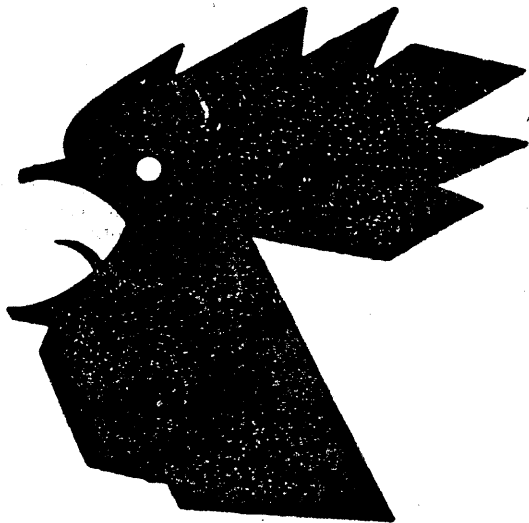
✦

„Lips kui Brandmani padjakompvek,“ ütles Herbert Rүүsson, kui Oskar Põlla küsis, et kuidas mu uus lips ka mulle sobib.

Juba

vara-

hommik ul...

Suurem osa sündmusi leiab aset pärastlõunati ja õhtupoolikul. Undis kaotab oma värskuse, kui ta lugejale hilja kätte jõuab. „Rahvaleht“ oma rikkaliku informatsiooniga ja huvitava sisuga ilmub juba varahommikul ja saadetakse laiali üle riigi algaval päeval esimeste rongidega.

Nii võite lugeda värskaid uudiseid „Rahvalehest“ pool päeva enne teisi lehti. Kui tahate olla kõigest täpselt ja kiirelt informeeritud, siis suudab teid rahuldada ainult varahommikune „Rahvaleht“.

„Rahvaleht“ on toimetatud nii, et igaüks leiab sealt midagi enda jaoks. Tema veergudele ei pääse ühtki rida, mis lugejale midagi ei ütleks. „Rahvalehest“ leiate seda, mida mujalt asjata otsitud. Mis „Rahvalehe“ eriti huvitavaks teeb — on tema pildirikkus. Üks pilt ütleb rohkem kui tuhat sõna.

Teile kantakse „Rahvaleht“ koju kätte, kui tellite lehe. Tellides maksab „Rahvaleht“ pooles aastas kr. 8,20, kolmeks kuuks kr. 4,30 ja üheks kuuks kr. 1,50.

„Esmaspäeva“ saavad kõik tellijad 15-sendilise juuremaksuga kuus. Kolme kuu ja pikema aja tellijad saavad poole hinnaga tellida „Perekonnalehte“, „RS'i“ ja „Ajude Gümnaastikat“, makstes iga nim. ajakirja eest 25 senti kuus.

Tallinn, Pikk 54—58.

Teie leht on „RAHVALEHT“

„Tekst na võõras, mitte õhkugi ei tea,“ ütles Ruts Bauman, kui hakkas „Tagahoovis“ 107. korda mängima.

✦

„Tervitage mu abikaasat, lähen ajujääle uisutama,“ ütles Oskar Põlla, kui pärast etendust läks linna peale „tõmbama“.

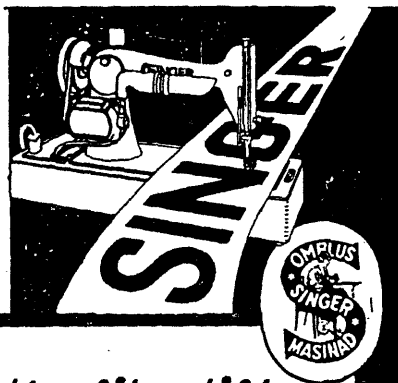
✦

„Keerake raadio kinni! Jälle need Leipzigi mehed jamavad. Ma ei kannata sakslasi,“ ütles Ruts Bauman pärast seda, kui tal „Leipzigi“ madrustega Kaarli puiesteel oli ebameeldiv kokkupõrge.

✦

„Ich kenne ja schon diese „Schwedische Hochzeit“,“ vastas Eesti teatri-ekspert Ivan Schmidt, kui küsiti, kas ta „Tootsi pulma“ Töölisteris on juba näinud.

Tootsi pulm, Figaro pulm, Aurora pulm — miks siis mitte ka Rootsi pulm!

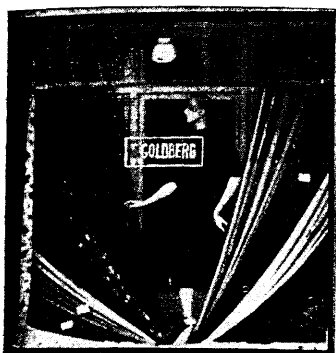

*Kvaliteedilt
vanaema-aegne —
ehitusviisilt
ülimoodne on*

SINGER

*õmblusmasin.
Seda tõendab
kogu maailm!*

Kodumaa riidekauplus'es TARTU MNT. 12

(end. Tartu mnt. 50)

LEIATE ALATI SUURES VALIKUS IGASUGU

RIIDERESTE

HOOAJA VIIMASED UUDISED

R e s e r v e e r i t u d

TALLINN, HARJU 26

TELEFON 436-26

Nahka,

talla-, pastla-, pinsoli-,
saapa pealis- ja voodri-
nahad.

Nahakaupu,

hobuseriistad, rihmad,
tööpõlled, kindad jne.

Jalanõusid,

nahast: a.-s. „Globus'e“
tehasest, kummist: o.-ü.
„Põhjala“, „Quadrat“,
„Nokia“ kalosse ja boti-
kuid.

Kingsepa-

ja sadulsepa-tarbeid,
saapatikud, lõngad jne.

Jalgratta

sise- ja väliskummid
o.-ü. „Põhjala“, „Quad-
rat“, „Nokia“ jne. tehas-
test.

Viltsaapaid

Müük suurel ja väikesel arvul

Jällemüüjatele vabrikuhindadega

N. Böstrov

Veneturg 1, telefon 313-13

1/2 F.O. TREUBLUT.

Ka Teie olete rahul,
kui meilt ostate.

Suur valik. Odavad hinnad.

A/S. F. O. Treublut

Pikk 18; Tartu mnt. 2 ja Nõmmel turu ääres

Maniküürkarbid, puudrid, seebid,
puudrikarbid, kummipõl-
led, kummikeebid jne.

Elmar Torv'i

metsamaterjalide müügiladu

TALLINNAS,

LAULUPEO 26

TELEFON 304-10

müüb ja hõveldab igasugust

metsamaterjali

Ü. K. EESTI RAHVAPANK

TOIMETAB
KÕIKI PANGA-
OPERATSIOONE

OSTAB JA MÜÜB
VÄLISRAHA JA IGASUGUSEID
KINDLAPROTSENDILISI VÄÄRTPABEREID

TALLINNAS, S. KARJA 19. TEL. 425-55

SUURIM JA TÄIUSLIKUM

RIIDEKAUBAMAJA

KÕIGE ODAVAMAD PÆVAHINNAD

MÜÜK KA ORDERITE JÄRELE

„LADU“

TALLINN, VALLI 4. TEL. 450-23

ÄRGE UNUSTAGE OMA

VARA JA ELU
KINDLUSTAMAST

„EEKS-MAJA's”

HARJU 45, TALLINN, KODUKESKJAAM 478-08

A/s. VOLTA TEHASED

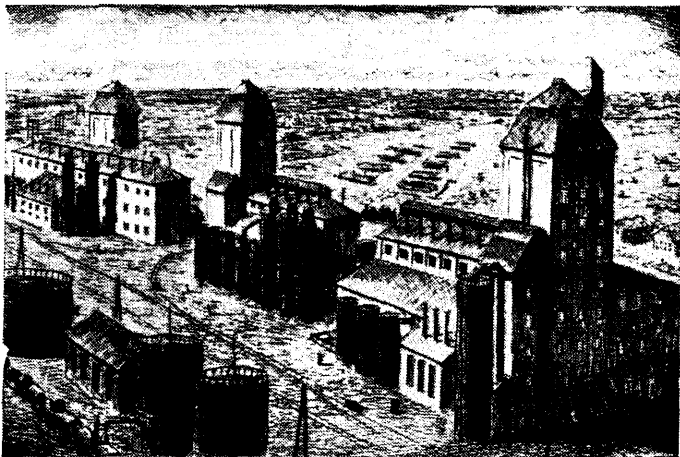
TALLINN, 500 27
TELEFON 477-66

LIHT JA TULEOHUTUD TRIIK-
RAUAD • KEEDUPLAADID •
SOOJAVEE KATAAD • (BOI-
LERID)

A.-S. ESIMENE EESTI PÕLEVKIVITÖÖSTUS

Endine RIIGI PÕLEVKIVITÖÖSTUS

ÕLIVABRIKUD
KOHTLA-JÄRVEL
1938

JUHATUS JA MÜÜGIBÜROO: TALLINN, VALLI 4-3

Telegr. aadr.: PEAPÕLEVKIVI. Telef.: juhatus 450-62, üldine 450-85, arveosak. 474-76

ELEKTRIPLIIT

ON IGAS MOODSAS
KORTERIS
PEREAISELE
RÕHMUKS

SUURIM VALIK
JA SOODSAIM
OSTUKOHT
ELEKTRISELTS

AEG

TALLINN RAEKOJAPL 4

KÜLMUTUSKAPP

AEG
SANTO

HOIAB TEIE
TOIDUAINED
ALATI VÄRSKED

ELEKTRISELTS

AEG

TALLINN RAEKOJAPL 4

SUURIM VALIK
AJAKOHASEID
VALGUSTUSKEHI
ELEKTRISELTS

AEG

TALLINN RAEKOJAPL 4

NÕUDKE
IGALTPOOLT
MAAILMAKOLLE SA
TRIIKRAUDE

AEG

MARGIGA

PE $\frac{A}{688}$ 38, 1

PERENAISED!

Tarvitades majapidamises

LODIX

kingakreemi

SIDOL

metallipuhastusvahendit

SIGELLA

poonimisvaha

SIRAX

küürimispulbrit

SOPAL

plekkide eemaldamise vedelikku

SOLIID

küünlaid

on teie töö poole kergem.

Valmistaja: A/S. SIDOL COMPANY, TALLINN